

Zmiany obyczajowe po II wojnie światowej. Styl życia, muzyka i moda

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

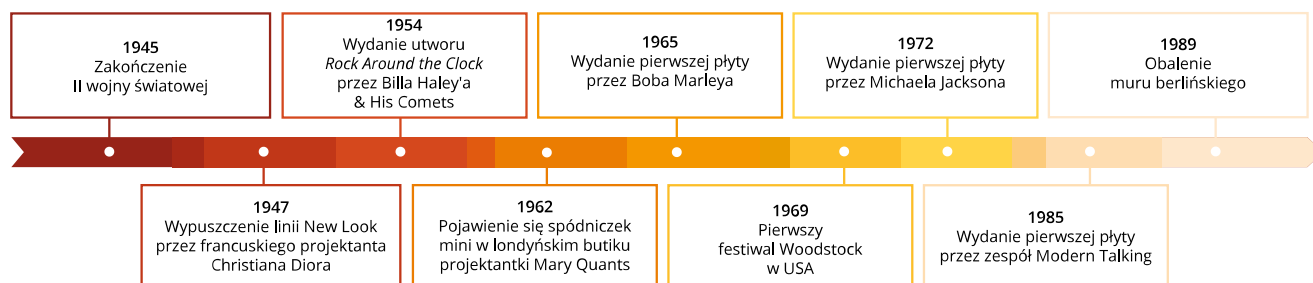
Bibliografia:

- Źródło: Arkadiusz Stempin, „*Rok 1968: Minispódniczka, Marcuse i rewolucja*”, Internetowe wydanie „Rzeczpospolitej”, 18.02.2018, tekst dostępny online: rp.pl.
- Źródło: Paul Berman, fragment książki „*Opowieść o dwóch utopiach. Ewolucja polityczna pokolenia '68'*”, przeł. Piotr Nowakowski, cyt. za: wyborcza.pl.
- Źródło: *Stanisław August do Katarzyny II, Grodno, 12 V 1793*, [w:] *Correspondance de Stanislas-Auguste avec Catherine II et ses plus proches collaborateurs (1764-1796)*, oprac. Z. Zielińska, tłum. K. Zaleska, Kraków 2015, s. 569.

- Źródło: Robert Howard Lord, *Drugi rozbiór Polski*, tłum. A. Jaraczewski, Warszawa 1984, s. 276–277.
- Źródło: Tadeusz Cegielski, Łukasz Kądziera, *Rozbiory Polski. 1772–1793–1795*, Warszawa 1990, s. 284.
- Źródło: *Biblioteka Źródeł Historycznych. Konstytucje grodzieńskie z r. 1793 dotyczące ustroju państwa wraz z ustawą „Miasta wolne Rzeczypospolitej”*, t. 10, oprac. Z. Kaczmarczyk, Poznań 1949, s. 7–26.
- Źródło: *Konstytucje sejmu grodzieńskiego z 1793 r.*, [w:] *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. S.B. Lenard, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1997, s. 449–450.
- Źródło: Franciszek Karpiński, *Zdaje mi się, że już widzę...*, [w:] *Ulotna poezja patriotyczna Oświecenia (1774–1797)*, oprac. R. Kaleta, Wrocław 1977, s. 10.
- Źródło: Julian Ursyn Niemcewicz, *Cum patriam amisi, tum me periisse putato*, [w:] *Ulotna poezja patriotyczna Oświecenia (1774–1797)*, oprac. R. Kaleta, Wrocław 1977, s. 10.

Społeczeństwo drugiej połowy XX w. zmieniało się na niespotykaną dotąd skalę i w zawrotnym tempie. Proces ten można zaobserwować zwłaszcza w państwach należących do bogatej cywilizacji Zachodu. Niniejszy e-materiał dotyczy przede wszystkim Ameryki Północnej, Europy i Australii, jakkolwiek w związku z rewolucją technologiczną i globalizacją poruszone w nim kwestie odnoszą się w pewnym stopniu również do pozostałych kontynentów.

Źródło: Contentplus.sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz przemiany cywilizacyjne po 1945 roku.
- Wyjaśnisz, jakiej muzyki słuchali twoi rodzice i dziadkowie.

- Porównasz modę lat 50., 60., 70. i 80 wieku XX.

Przeczytaj

Konsumpcjonizm i początki globalizacji

W drugiej połowie XX w. pojawiło się zjawisko masowej konsumpcji. Za sprawą wolnego handlu oraz rozwoju środków transportu i komunikacji nasiliła się również globalizacja. Powstała tzw. klasa średnia, która za swoje wynagrodzenia była w stanie coraz więcej nabyć. Posiadanie dóbr materialnych stało się samo w sobie wyznacznikiem awansu społecznego. W uproszczeniu wytworzyła się kultura oparta na zasadzie, że ważniejsze jest „mieć” (np. samochód) niż „być” (np. wrażliwym na ludzką krzywdę). Budzący się hedonizm towarzyszył laicyzacji społeczeństwa. W związku z globalizacją doszło do stopniowego zacierania się różnic między osobami z różnych klas społecznych czy z różnych krajów. Ubierali się oni w podobny sposób, jedli te same potrawy, mieszkali w podobnych domach, oglądali te same filmy i słuchali tej samej muzyki na tych samych urządzeniach. Z drugiej strony konsumpcjonizm był ściśle związany z indywidualizmem, skupieniem się jednostki na własnych potrzebach, a bogactwo propozycji rynkowych powodowało, że trudno o identyczność i powtarzalność. Wraz z rosnącą świadomością skutków, jakie współczesny styl życia wywiera na środowisko naturalne, pod koniec XX w. na znaczeniu przybrały ekologia i [minimalizm](#).

Muzyczne trendy

Po II wojnie światowej młodzież szukała nowych sposobów wyrażania siebie i swoich poglądów, najczęściej sprzecznych z powszechnie przyjętymi normami. Muzyka była istotną częścią ich życia, a pojawienie się radia, przenośnych odtwarzaczy, telewizji i w końcu internetu zdemokratyzowało dostęp do tego rodzaju rozrywki. Zaraz po wojnie w Stanach Zjednoczonych narodził się rock and roll (ang. kołysz się i kręć), szybko podbijając serca publiczności na całym świecie. Muzyka rockowa łączyła w sobie elementy bluesa, amerykańskiego folkloru i jazzu. Teksty piosenek zawierały elementu buntu wobec [tabu](#) po II wojnie światowej i odgórnych nakazów. Mowa w nich o wolności, równości, miłości, niesprawiedliwości społecznej.

Ilustracja przedstawia okładkę singla „Rock Around the Clock”, 1955.

Źródło: Wikimedia Commons, tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Po pojawieniu się pierwszego utworu rockowego wiele osób zaczęło eksperymentować, łącząc różne style. Powstały kolejne gatunki, m.in.: hard rock, metal czy punk rock. Do klasyki należą tacy wykonawcy jak Elvis Presley, Johnny Cash czy Chuck Berry. W latach 60. ogromną sławę zdobyły zespoły The Beatles, The Rolling Stones, The Doors oraz wykonawcy tacy jak Jimmy Hendrix i Bob Dylan, a w kolejnej dekadzie: Led Zeppelin, Pink Floyd i Sex Pistols. Lata 80. były udane dla Queen, The Police, Bon Jovi i Roda Stewarta, natomiast w latach 90. młodzież słuchała Nirwany, Guns N' Roses, Oasis i Red Hot Chilli Peppers. Na gruncie polskim w latach 60. furorę zrobiły Czerwone Gitary czy Niebiesko-Czarni, w latach 70. Czesław Niemen, Stan Borys i Breakout, w latach 80. Maanam, Lady Pank i Republika, a w 90. Kult, T.Love i O.N.A.

Ilustracja przedstawia okładkę singla „Sweet Child O' Mine”, 1987.

Źródło: Wikimedia Commons, tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Czym różnią się prezentowane piosenki od pierwszego utworu rockowego, wykonanego przez Bill Haleya i jego zespół?

W 1969 r. w miejscowości Bethel w stanie Nowy Jork odbył się pierwszy festiwal rockowy Woodstock. Ściągnęło na niego wielu przedstawicieli tworzących się wówczas subkultur młodzieżowych. Szczególnie liczni byli hipisi, którzy domagali się wolności, pokoju i swobody obyczajowej. Reprezentowali sobą wszystko to, czego nie można było powiedzieć o ich respektujących normy i zasady rodzicach.

Ilustracja przedstawia ceremonię otwarcia pierwszego festiwalu Woodstock, 15 sierpnia 1969 roku.
Jakie wydarzenie w polskim świecie muzycznym nawiązywało do amerykańskiego festiwalu Woodstock?
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Obok rocka rozwijała się muzyka reggae. Jej początki sięgają drugiej połowy XIX w., jednak dopiero pod koniec lat 60. kolejnego stulecia powstała wersja, którą znamy dziś. Ojczyzną reggae jest Jamajka, a gatunek ten czerpie z kultur afrykańskich plemion i kultur zachodnioeuropejskich. Łączy on elementy tradycji chrześcijańskiej i afrykańskiej magii. Tematyka utworów jest różnorodna – możemy znaleźć zarówno utwory lekkie, jak i traktujące o ważnych kwestiach społecznych. Najpopularniejsi artyści to Bob Marley, Manu Chao, Toots and The Maytals, Shaggy i Sean Paul. W Polsce reggae przeżyło swój rozkwit w latach 80. Do ważnych wykonawców należeli: Daab, Ras Luta i Izrael.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DdWr7b9kM>

Bob Marley & The Wailers, „*Lively Up Yourself*”, 1974 rok. W jaki nastrój wprawia cię ten utwór?
Źródło: archive.org, domena publiczna.

Nagranie dźwiękowe z fragmentem piosenki "Lively Up Yourself". Utwór rytmiczny o łagodnej linii melodycznej, ze spowolnionym tempem. Wiodące instrumenty to gitara basowa i perkusja.

W 1974 r. zespół Hues Corporation wydał singla „Rock the boat” – pierwszy utwór w stylu disco. Muzyka ta była rytmiczna i świetnie nadawała się do tańca. Rozwijała się w Stanach Zjednoczonych i była popularna głównie wśród społeczności afroamerykańskiej i latynoskiej. Klasykę gatunku tworzyli tacy wykonawcy jak Bee Gees, ABBA, Boney M, Donna Summer, Diana Ross. Dużą popularność pod koniec lat 80. zdobył niemiecki zespół Modern Talking. W Polsce z kolei chętnie słuchano rodzimej odmiany – disco polo. Równolegle do disco upowszechniała się muzyka pop. Zespoły, tzw. boysbandy i girlsbandy, grały wpadające w ucho utwory, często nadające się do tańca. Treść piosenek raczej nie niosła ze sobą głębszych przemyśleń – miały one trafiać do jak największego grona spragnionych rozrywki odbiorców. Podobnie jak inne odmiany muzyki młodzieżowej, muzyka pop jest różnorodna i ma wiele odmian, m.in. pop-rock, synth-pop, dance-pop czy pop-folk. Wśród znanych artystów znaleźli się tacy wykonawcy jak: Michael Jackson, Madonna, George Michael, Whitney Houston (lata 80.) oraz Spice Girls, Backstreet Boys, Britney Spears, Christina Aguilera, Ricky Martin, Jennifer Lopez (lata 90.). W Polsce kariery zrobili: Edyta Górniak, Kayah, Varius Manx, Natalia Kukulska.

Polecenie 1

Odsłuchaj fragmenty piosenek Michaela Jacksona i wskaż utwór, który jedynie z pozoru ma lekki, rozrywkowy charakter. Do czego nawiązuje?

Michael Jackson, „Thriller”, 1984, fragment.

Źródło: wikipedia.org, domena publiczna.

2

Michael Jackson, „Smooth Criminal”, 1988, fragment.

Źródło: wikipedia.org, domena publiczna.

3

Michael Jackson, „Black or White”, 1989-1990, fragment.

Źródło: wikipedia.org, licencja: CC BY-NC-SA 4.0.

Gatunkiem diametralnie różniącym się od muzyki disco czy pop był rap, często nazywany również hip-hopem. Za jego pośrednictwem czarnoskóra ludność mieszkająca w Stanach Zjednoczonych wyrażała swój gniew i protestowała przeciwko społecznym i rasowym nierównościom. Początkowo rap nie miał nic wspólnego z [komercją](#) i sektorem rozrywkowym – sukces na światową skalę odniósł w latach 90. Do najsłynniejszych twórców zagranicznych należeli: Run-D.M.C., Ice Cube, Jay-Z, Snoop Dogg, Tupac Shakur, Eminem. Hip-hop zdobył popularność także w Polsce, warto wspomnieć o: Kalibrze 44, Paktofonice, O.S.T.R. czy Peji.

Polecenie 2

Porównaj style zespołu Grandmaster Flash and the Furious Five i reprezentanta kolejnego pokolenia twórców muzyki hip-hopowej Snoop Dogga.

Ilustracja przedstawia okładkę singla „The Message”, 1982.

Źródło: Wikimedia Commons, tylko do użytku edukacyjnego na zpe.gov.pl.

Fani nowinek technologicznych tworzyli muzykę elektroniczną. Wykorzystywali do tego **syntezator**, komputer z odpowiednim oprogramowaniem, **sampler**, klawiaturę midi, gramofon i konsolę. Jednym z najsłynniejszych twórców stał się Francuz Jean Michel Jarre. W latach 90. natomiast popularny stał się styl techno.

Polecenie 3

Udowodnij, że muzyka elektroniczna w największym stopniu zerwała z obowiązującymi w muzyce kanonami.

Jean Michel Jarre, La Cage, 1969.

Źródło: wikipedia.org, domena publiczna.

2

Jean Michel Jarre, Oxygène, 1976.

Źródło: wikipedia.org, domena publiczna.

3

Jean Michel Jarre, Zoolook, 1983.

Źródło: wikipedia.org, domena publiczna.

Słownik

globalizacja

proces polegający na coraz szerszej wymianie handlowej, nasileniu przepływu kapitału, ludzi, technologii i informacji między państwami; wiąże się zacieraniem różnic kulturowych pomiędzy ludźmi

hedonizm

(gr. *hedone* - rozkosz) postawa, zgodnie z którą szukanie przyjemności/unikanie przykrości uznaje się za najważniejszy cel w życiu

katalizator

osoba lub zjawisko, które powoduje powstanie lub przyspieszenie zachodzących zmian

komercja

(łac. *commercium*) działalność nakierowana jedynie na osiągnięcie zysku; także: handel towarami

konsumpcjonizm

postawa charakteryzująca się dużym przywiązywaniem wagi do zdobywania dóbr materialnych

laicyzacja

(fr. *laicisation*) proces, w ramach którego słabnie wpływ religii na różne dziedziny życia społecznego

minimalizm

(łac. *minimum* - najmniej) ograniczanie do minimum oczekiwań, wymagań, potrzeb, dążeń itp.

ostracyzm

wykluczanie człowieka z jego środowiska, traktowanie go z niechęcią z powodu jego nieakceptowanych przez innych działań lub poglądów

sampler

elektroniczny instrument muzyczny umożliwiający cyfrowy zapis dźwięków lub fragmentów wcześniejszych nagrań oraz odpowiednie ich przetwarzanie w celu włączenia do nowego utworu

solipsyzm

(łac. *solus ipse* – ja sam) – pogląd filozoficzny, wedle którego każda osoba odbiera rzeczywistość na swój własny sposób (stąd rzeczywistość jest jedynie zbiorem subiektywnych wrażeń jednostki)

syntezator

instrument muzyczny z grupy elektrofonów, w którym dźwięk powstaje za pośrednictwem drgań elektrycznych

tabu

(fr. *tabou*) – tu: zakaz (formalny lub zwyczajowy) używania pewnych słów lub poruszania pewnych tematów, które przez ogół społeczeństwa uznawane są za wstydlive, kontrowersyjne, niebezpieczne lub przykre

Słowa kluczowe

moda, subkultury młodzieżowe, kontrkultura młodzieżowa, XX w., rock, pop, disco, muzyka elektroniczna, rap, hip-hop, reggae, przemiany cywilizacyjne, demografia, styl życia, rok 1968, świat po II wojnie światowej, przemiany cywilizacyjne po II wojnie światowej

Bibliografia

Encyklopedia muzyki pod red. A. Chodkowskiego, PWN, Warszawa 2001.

G. Lehnert, *Historia mody XX wieku*, przeł. M. Mirońska, Konemann, Kolonia 2001.

J. Tyszkiewicz, Edward Czapiewski, *Historia Powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2012.

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i wykonaj polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D198k6KT6>

Film opowiadający o modzie 2 połowy 20 wieku.

Polecenie 2

Scharakteryzuj style Jacqueline Kennedy, Audrey Hepburn i księżnej Diany.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Przejrzyj rodzinne fotografie wykonane między 1945 a 1990 r. i sprawdź, czy widniejące na nich osoby ubierały się zgodnie z panującą wówczas modą. Zapisz swoje wnioski.

Tvoja odpowiedź

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DEIZN94yw>

Film nawiązujący do zmian obyczajów po 2 wojnie światowej.

Polecenie 2

Wyjaśnij, na czym polega uniwersalizacja oraz indywidualizacja stylu życia. Podaj trzy przykłady, które możesz dodać do wypowiedzi eksperta.

Polecenie 3

Wymień trzy wady i trzy zalety uniwersalizacji kulturowej oraz trzy wady i trzy zalety indywidualizacji stylu życia.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Zapoznaj się z poniższymi źródłami i wykonaj polecenie.

Grupa znajomych w San Diego, California.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Para sfotografowana przy alei Michigan, Chicago.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Dokończ zdanie.

Źródła A i B mogły powstać najwcześniej przed:

☐ zakończeniem wojny w Wietnamie.

☐ wybuchem kryzysu kubańskiego.

☐ śmiercią Stalina.

☐ zakończeniem wojny w Korei.

Ćwiczenie 2

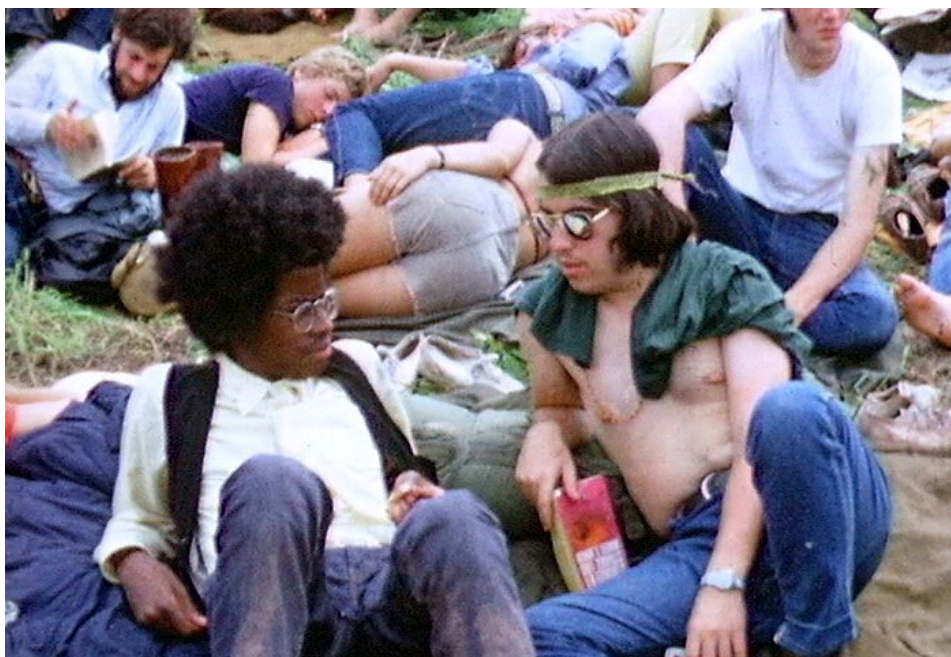

Przenieś na ilustrację ubrania, które można byłoby założyć na przyjęcie w stylu lat 60.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Zapoznaj się z poniższymi ilustracjami i wykonaj polecenie.

Ilustracja 1

Źródło: Paul Campbell, Derek Redmond, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Ilustracja 2

Źródło: Jerzy Durczak, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 2.0.

Ilustracja 3

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ilustracja 4

Źródło: Herradordezapatos, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Rozpoznaj po ubiorze przedstawicieli subkultur młodzieżowych, które powstały po II wojnie światowej.

Ilustracja 1	Ilustracja 2	Ilustracja 3	Ilustracja 4

punkowcy

hippisi

skinheadzi

heavymetalowcy

Ćwiczenie 4

Przyporządkuj imiona i nazwiska artystów oraz nazwy zespołów do reprezentowanych przez nich stylów muzycznych.

Rock

Kaliber 44

Edyta Górniak

Pink Floyd

The Beatles

Lady Pank

Tupac Shakur

Diana Ross

Madonna

O.S.T.R

Eminem

Peja

Bob Marley

Paktofonika

Jimmy Hendrix

Michael Jackson

Queen

Varius Manx

Snoop Dogg

Ras Luta

Guns N' Roses

Elvis Presley

Donna Summer

The Rolling Stones

Ice Cube

Backstreet Boys

Shaggy

Jay-Z

Whitney Houston

Spicegirls

ABBA

Jean Michel Jarre

Czerwone Gitary

Reggae

Disco/pop

Rap

Muzyka elektorniczna

Ćwiczenie 5

Połącz fragmenty nagrań z ich wykonawcami.

1	Jean Michel Jarre	⬇
4	Bob Marley & The Wailers	⬇
0	Diana Ross and the Supremes	⬇
2	The Beatles	⬇
3	Ice Cube	⬇

Wskaż na podstawie fragmentów nagrań, jaki gatunek muzyczny reprezentuje dany artysta.

Bob Marley & The Wailres	reggae
Diana Ross and The Supremes	muzyka elektroniczna
Ice Cube	rock
Jean Michelle Jarre	pop
The Beatles	Hip Hop

Ćwiczenie 6

Określ z jakiego okresu pochodzą zdjęcia, a następnie dopasuj do nich podpisy.

1998

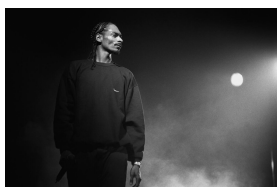
1956

1986

1980

1973

1986 rok

występ Snoop Doga

czerwiec 1980

koncert Bob Marley & The Wailres
w Londynie

1998 rok

zespół ABBA podczas nagrania
programu Dancien

wrzesień 1956

Koncert Elvisa Presleya w Tupelo,
Missisipi

1973

koncert Jeana Michela Jarre'a
w Houston

Przeanalizuj poniższe tabele i wykonaj polecenia.

Tabela 1. Aktywność zawodowa ludności w wybranych krajach europejskich w latach 1946–1989

Kraj i lata	Rolnictwo	Przemysł	Budownictwo	Transport i komunikacja	Inne
Austria					
1951	32,3	29,2	8,0	5,3	25,2
1961	22,8	31,1	9,9	5,8	30,4
1988	7,9	29,1	8,4	6,2	48,4
Belgia					
1947	12,1	43,1	5,6	7,0	32,2
1961	7,2	38,6	7,1	6,8	40,3

1986	2,5	20,2	4,9	6,2	66,2
Bułgaria					
1956	64,2	15,9	2,8	3,2	13,9
1960	55,5	21,9	5,2	4,1	13,3
1985	16,5	37,9	8,7	6,7	30,2
Czechosłowacja					
1950	38,6	30,0	6,3	4,2	20,9
1960	25,9	37,3	8,3	6,0	22,5
1980	13,1	39,3	9,5	6,3	31,8
Francja					

1954	26,7	29,1	7,2	5,3	31,7
1962	19,8	29,4	8,2	5,4	37,2
1987	6,7	20,6	6,6	5,4	60,7
Hiszpania					
1960	41,3	24,3	7,1	4,6	22,7
1989	12,3	21,4	9,0	5,0	52,3
Polska					
1950	56,6	18,8	4,2	3,8	16,6
1960	48,0	23,2	5,7	4,8	18,3
1988	27,8	28,2	7,9	5,7	30,4

Szwecja					
1950	20,0	32,9	7,9	8,1	31,1
1960	13,8	36,0	9,1	7,5	33,6
1989	3,5	22,6	6,4	6,9	60,6
Wielka Brytania					
1951	5,1	42,7	6,3	7,7	38,2
1961	3,8	39,3	6,7	6,9	43,3
1987	2,1	21,1	5,6	5,4	65,8
Włochy					
1951	40,0	23,3	7,1	3,8	25,8

1961	28,3	27,8	11,6	4,8	27,5
1987	9,1	20,4	7,8	4,9	57,8

Tabela 2. Ludność czynna zawodowo w wybranych krajach europejskich między 1930 a 1990 rokiem (dane w procentach)

Kraj i lata	Mężczyźni	Kobiety
Austria		
1939	63,7	41,7
1961	61,0	36,0
1990	69,4	43,0
Belgia		
1930	68,8	24,3

1961	57,4	19,9
1990	61,0	36,6
Bułgaria		
1934	62,2	50,7
1965	58,1	45,7
1990	68,1	60,0
Czechosłowacja		
1930	65,5	30,5
1960	52,1	37,1
1990 (Czechy)	73,6	61,0

Francja		
1931	68,9	37,1
1962	58,4	27,9
1990	64,3	45,9
Hiszpania		
1920	66,8	9,4
1960	64,2	13,5
1990	68,3	33,4
Polska		
1931	58,5	36,3

1960	54,1	40,2
1990	74,6	57,3
Niemcy		
1933	65,5	34,2
1961 (RFN)	64,0	33,2
1990 (RFN)	70,4	44,0
Szwecja		
1930	64,6	28,3
1960	60,9	25,7
1990	77,4	71,1

Wielka Brytania		
1931	69,0	26,9
1961	65,3	29,3
1990	75,4	53,1

Tabela 3. Struktura ludności według wieku między 1920 a 1990 r. (ilość osób w danym przedziale wiekowym na 100 obywateli danego państwa)

Kraj i lata	0—19 lat	20—64 lat	65 lat i więcej
Francja			
1931	30,3	60,2	9,5
1959	32,0	56,4	11,6
1975	32,0	54,7	13,3
1990	27,7	58,3	14,0
Hiszpania			
1920	41,9	48,3	9,8
1950	35,8	56,9	7,3
1970	35,8	54,5	9,7
1989	28,9	58,1	13,0
Polska			
1931	42,9	52,2	4,9
1957	39,8	54,6	5,6
1970	37,6	54,2	8,2
1990	32,5	57,3	10,2

Niemcy			
1933	30,4	62,5	7,1
1959 (RFN)	29,4	60,1	10,5
1974 (RFN)	29,3	56,7	14,0
1990	21,8	63,3	14,9
Węgry			
1930	37,1	56,6	6,3
1960	33,1	53,2	13,7
1976	27,7	59,6	12,7
1989	27,8	59,1	13,1
Wielka Brytania			
1931	32,4	60,2	7,4
1959	29,9	58,5	11,6
1975	30,7	55,3	14,0
1990	25,8	58,5	15,7

Dane na podstawie: *Historia Polski w liczbach*, t. 3: *Polska w Europie*, red. Cezary Kukło, Juliusz Łukasiewicz, Cecylia Leszczyńska, Warszawa 2014, s. 69–70, 129–130, 131, 134.

Na podstawie tabeli 1 sformułuj trzy wnioski dotyczące zmian zatrudnienia w rolnictwie.

wniosek 1

wniosek 2

wniosek 3

Na podstawie danych z tabeli 1 opisz przebieg dezindustrializacji, do której doszło w Europie w drugiej połowie XX wieku.

Na podstawie tabeli nr 2 sformułuj wniosek dotyczący struktury zatrudnienia w drugiej połowie XX wieku.

Na podstawie tabeli nr 3 sformułuj wniosek dotyczący demografii w Europie po II wojnie światowej.

Zwróć uwagę na tendencje, które dotyczyły wszystkich państw.

Zwróć uwagę, że w niektórych krajach w ogóle nie doszło do odprzemysłowienia, a w innych proces ten przebiegał w różnym tempie.

Na podstawie tabeli 1 sformułuj trzy wnioski dotyczące zmian zatrudnienia w rolnictwie.

Coraz więcej osób podejmowało zatrudnienie w sektorach niezwiązanych z rolnictwem. Z racji zmniejszania się zatrudnienia na wsi zwiększała się populacja ludności żyjącej w miastach (urbanizacja). Prężnie rozwijał się sektor usług.

Na podstawie danych z tabeli 1 opisz przebieg dezindustrializacji, do której doszło w Europie w drugiej połowie XX w.

Według danych z Tabeli 1 w pierwszych latach po wojnie najbardziej uprzemysłowionymi krajami w Europie były Belgia i Wielka Brytania, jednak odsetek osób pracujących w przemyśle szybko zaczął się kurczyć. Pod koniec lat 80. był mniejszy o połowę w porównaniu do sytuacji z początku lat 50. W pozostałych państwach Europy Zachodniej przemysł zaczął tracić na rzecz sektora usług nieco później i działało się to z różną intensywnością. Do dezindustrializacji w tym czasie w ogóle nie doszło w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie po wojnie panował komunizm.

Na podstawie tabeli nr 2 sformułuj wniosek dotyczący struktury zatrudnienia w drugiej połowie XX wieku.

Między latami 60. a 90. XX w. doszło do wyraźnej aktywizacji zawodowej kobiet, będącej wyrazem ich emancypacji.

Na podstawie tabeli nr 3 sformułuj wniosek dotyczący demografii w Europie po II wojnie światowej.

W drugiej połowie XX w. można zaobserwować postępujące starzenie się społeczeństw europejskich.

Zapoznaj się z tekstami, a następnie porównaj opinie autorów źródeł A i B na temat roli protestów młodzieży z 1968 roku.

((A

Solipsystyczne* przekonanie zrewoltowanych studentów, że zmieniają świat, „chrzaniąc to wszystko” i „uprawiając miłość, zamiast toczyć wojnę”, okazało się złudzeniem. W oczach późniejszej, bardziej cynicznej generacji ruch protestu '68 wywołał więcej hałasu, niż osiągnął celów. Nie zadał śmierci kapitalizmowi, nie zbawił krajów Trzeciego Świata, choć wyprodukował pacyfizm, ruchy ekologiczne i emancypacyjne. Patrząc z polskiej perspektywy – zignorował studenckie protesty 1968 r. w Pradze i Warszawie, choć czeskie i polskie studentki na ulicę wyszły w minispódniczkach. Prażanki w ten sposób nawet wdrapywały się na sowieckie czołgi i obezwładniały czerwonoarmistów. Ale kiedy Rudi Dutschke przybył do Pragi na wiosnę 1968 r., w chwili szczytowego ruchu reformatorskiego, wprowadził miejscowych studentów w osłupienie, twierdząc, że największym wrogiem jest pluralistyczna demokracja. Dla dwudziestoletnich Czechów to był ich cel.

*Solipsyzm (łac. *solus ipse* - ja sam) – pogląd filozoficzny, wedle którego każda osoba odbiera rzeczywistość na swój własny sposób (stąd rzeczywistość jest jedynie zbiorem subiektywnych wrażeń jednostki)

Źródło: Arkadiusz Stempin, „Rok 1968: Minispódniczka, Marcuse i rewolucja”, Internetowe wydanie „Rzeczpospolitej”, 18.02.2018, tekst dostępny online: rp.pl.

((B

Nagle stało się jasne, że dawna utopijna wiara w zmianę porządku świata stanowiła swoistą próbę generalną przed wydarzeniami, które miały nas dotknąć w życiu dorosłym. Zrozumieliśmy, że prawdziwa rewolucja polityczna naszej epoki rozpoczęła się nie w latach 60., lecz

znacznie później, a jej tezy były nie radykalno-lewackie, lecz liberalne i demokratyczne; nie utopijne, lecz realistyczne. Koryfeusze rewolucji z 1989 r. (jak choćby Václav Havel w Czechosłowacji czy Adam Michnik w Polsce) okazali się tymi samymi ludźmi - teraz już dojrzałymi i wyznającymi poglądy liberalne - którzy stali na czele protestów z roku 1968 jako młodzi radykałowie. Stanowili żywe świadectwo więzi między obydwojema epokami. [...]

Radykalny zapał końca lat 60.; stopniowa ewolucja intelektualna wiodąca od rewolucyjnego socjalizmu ku liberalnej demokracji; druga, odmienna fala światowego entuzjazmu z 1989 r.; wreszcie - nierozstrzygalne pytanie o kierunek światowej historii i postępu: oto cztery polityczne filary pokolenia '68. Historia tego pokolenia jest historią dwóch wielkich utopii oraz dwóch głębokich refleksji.

Źródło: Paul Berman, fragment książki „*Opowieść o dwóch utopiach. Ewolucja polityczna pokolenia '68'*”, przeł. Piotr Nowakowski, cyt. za: wyborcza.pl.

Przedstaw swoją ocenę i uzasadnij swoje stanowisko.

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Zmiany obyczajowe po II wojnie światowej. Styl życia, muzyka i moda

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

LIII. Przemiany cywilizacyjne na świecie. Uczeń:

- 2) analizuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej;
- 3) charakteryzuje zjawisko „rewolucji obyczajowej” i ruchów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń 1968 roku;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje przemiany cywilizacyjne po 1945 r.;
- omawia zmiany w kulturze oraz życiu codziennym.
- wskazuje przemiany, jakie zaszły m.in. w modzie i sposobie zachowania w latach powojennych i współcześnie.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;

- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Zmiany obyczajowe po II wojnie światowej. Styl życia, muzyka i moda”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.

Faza wstępna:

1. Nauczyciel poleca jednemu uczniowi lub uczennicy przeczytanie wyświetlonego tematu zajęć i celów.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel, przy użyciu dostępnego w panelu użytkownika raportu, weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji: sprawdza, którzy uczestnicy zajęć zapoznali się z udostępnionym e-materiałem. Nauczyciel poleca uczniom, aby zgłaszali swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Jedna osoba może zapisywać je na tablicy. Będą to ich kryteria sukcesu. Gdy uczniowie wyczerpią swoje pomysły, a pozostały jeszcze jakieś ważne kwestie do poruszenia, nauczyciel uzupełnia informacje.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel poleca, aby uczniowie wymienili najważniejsze ich zdaniem zmiany obyczajowe po II wojnie światowej. Wybrany uczeń zapisuje propozycje na tablicy, tworząc mapę myśli.

2. Praca z multimedium („Film edukacyjny”). Nauczyciel czyta polecenie 2: „Wyjaśnij, na czym polega uniwersalizacja oraz indywidualizacja stylu życia. Podaj trzy przykłady, które możesz dodać do wypowiedzi eksperta” i poleca uczniom, aby w parach wykonali zadanie w oparciu o wskazówki zawarte w e-materiale. Następnie wybrani uczniowie przedstawiają swoje odpowiedzi, mogą dyskutować wspólnie nad zgłoszonymi porpozycjami.
3. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką. Prowadzący weryfikuje ich poprawność.
4. Nauczyciel udostępnia uczniom za pomocą rzutnika lub tablicy interaktywnej ćwiczenie 3. Uczniowie pracują w parach. Po zalogowaniu się na telefonie, tablecie lub komputerze przystępują do rozwiązywania zadania. Nauczyciel obserwuje postęp pracy i rezultaty. Prosi wybranego ucznia, który wskazał błędne rozwiązanie, o uzasadnienie swojej decyzji i zaprasza pozostałych uczniów do dyskusji.
5. Ćwiczenie 4 uczniowie wykonują w 4- lub 5-osobowych grupach, przyporządkowując imiona i nazwiska artystów oraz nazwy zespołów do reprezentowanych przez nich stylów muzycznych. Wspólna weryfikacja poprawności odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Zalogowany na platformie nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Wybrany uczeń odczytuje cele lekcji, następuje wspólne omówienie: co udało się osiągnąć, do czego warto wrócić, czego nie udało się zrealizować i dlaczego. Później nauczyciel analizuje przebieg lekcji i przeprowadza ewaluację, z której wnioski wykorzysta w przyszłości.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy uczniów w trakcie zajęć.

Praca domowa:

1. Zapoznaj się z animacją. Wykonaj polecenie nr 2 „Przejrzyj rodzinne fotografie wykonane między 1945 a 1990 r. i sprawdź, czy widniejące na nich osoby ubierały się zgodnie z panującą wówczas modą. Zapisz swoje wnioski”.

Materiały pomocnicze:

Encyklopedia muzyki pod red. A. Chodkowskiego, PWN, Warszawa 2001.

G. Lehnert, *Historia mody XX wieku*, przeł. M. Mirońska, Konemann, Kolonia 2001.

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia Powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2012.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą zapoznać się przed lekcją z filmem i animacją, aby przygotować się do późniejszej pracy. Wówczas mogą wykonać związane z animacją polecenia w części

realizacyjnej, np. przed ćwiczeniami.

Spis ilustracji nieopisanych:

- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 1: Jeansowa spódnica; CC BY-SA 3.0, Safedom, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 2: Czarne buty; domena publiczna, pixabay.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 3: Okulary i kapelusz; domena publiczna, pixabay.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 4: Biała koszula; domena publiczna, pixabay.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 5: Czerwona sukienka; CC BY-SA 2.0, iluvrhinestones, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 6: Zestaw; CC BY-NC 2.0, Kristine, Flickr.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 7: Jeansy; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 8: Kolorowe koszule; domena publiczna, pixabay.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 9: Cylinder; domena publiczna, pixabay.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 10: Męski strój z XVIII w.; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 11: Fioletowa czapka; CC BY 2.0, Sacheverelle, flickr.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 12: Adidasy, CC BY 2.0, Kick Photo, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 13: Czerwona suknia; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 14: Zielona sukienka, lata 20 XX w.; CC BY-SA 2.0, Museum at FIT from USA, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 15: Męski garnitur; CC BY-NC-ND 2.0, Museum at FIT from USA, flickr.com.
- Ćwiczenie 2 – Ilustracja 16: Niebieska sukienka; CC BY-NC 2.0, Huzzah Vintage, flickr.com.
- Ćwiczenie 6: Koncert Elvisa Presleya w Tupelo, Mississippi, wrzesień 1956; domena publiczna, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 6: Występ Snoop Dogga, 1998; Mika Väisänen, CC BY 3.0, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 6: Bob Marley; The Wailers podczas koncertu w Londynie, czerwiec 1980; Tankfield, CC BY SA 3.0, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 6: Koncert Jeana-Michela Jarre’a w Houston, 1986; Patrick Burke, CC BY SA 2.0, Wikimedia Commons.
- Ćwiczenie 6: Zespół ABBA podczas nagrania programu Popzien, 1973; VARA, CC BY SA 3.0, Wikimedia Commons.

Spis utworów muzycznych nieopisanych:

- Ćwiczenie 5: Diana Ross and the Supremes, „*Baby Love*”; domena publiczna, wikipedia.org.
- Ćwiczenie 5: Ice Cube, „*It Was a Good Day*”; domena publiczna, wikipedia.org.

- Ćwiczenie 5: Bob Marley & The Wailers, „*Simmer Down*”; domena publiczna, wikipedia.org.
- Ćwiczenie 5: Jean Michel Jarre, „*Rendez-Vous*”; domena publiczna, wikipedia.org.
- Ćwiczenie 5: The Beatles, „*She Loves You*”; domena publiczna, wikipedia.org.